

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Troels G. Jørgensen:
Om A.F. Krieger som
skandinav.

NORDISK TIDSKRIFT

FÖR VETENSKAP, KONST OCH INDUSTRI
UTGIVEN AV LETTERSTEDTSKA
FÖRENINGEN

*Ny serie
i samarbete med Föreningarna
Norden*

Särtryck

OM A. F. KRIEGER SOM SKANDINAV

af

TROELS G. JÖRGENSEN

Vi taler ikke længere om Skandinavien men om Norden — i moderne dansk udtalt Noren — og til Norden henregner vi ikke blot, som da »Skandinavien» og »skandinavismen» i forrige århundrede kom i brug, de tre midterste lande i Nordeuropa. Nu er Finland med, der dengang var storhertugdømme under det enevældige Rusland, og Island er blevet selvstændig deltager i det udvidede fællesskab. Dette femdelte Norden har i Nordisk Råd fået en organisation, der er i fuld gang med at skabe det nordiske samvirkes historie, men ved siden deraf vil det være oplysende og opmuntrende at se hen til det stykke historie, der ligger bagved, og mændene i denne historie.

Det som en dansk historiker har betegnet som »skandinavismens kulmination», nemlig projekterne i 1863 om en dynastisk skandinavisk sammenslutning, kan egentlig ikke regnes med dertil. Den udgjorde kun en udløber og en rodløs udløber af en bestræbelse for at redde Danmark ud af de truende forviklinger med de tyske magter. National-liberale politikere var derved ført ind på tanken om efter Frederik VII's død at skyde det glyksborgske dynasti til side til fordel for det svensk-norske under Karl XV, og personligheder som D. G. Monrad, Orla Lehmann, C. Hall og ikke mindst Carl Ploug var langt ude i forhandlinger herom med gesandten i Köbenhavn, grev Henning Hamilton. Mere realitet men dog ikke tilstrækkelig var der i aftalen om at yde svensk-norsk våbenhjælp under en kommende krig. Denne udenrigspolitiske side af skandinavismen, som forholdene havde skudt i forgrunden, blev til intet og står ikke i organisk forbindelse med nutidens nordiske bevægelse. De i befolkningen levende fölelser for et kulturelt nordisk samhör var dog ikke dermed forsvundne.

Politikeren Andreas Frederik Krieger (1817—1893) havde ikke taget del i det nævnte vovede eksperiment, der for ham var »sværmerier» i strid med hans besindige natur. Han var ellers så god nationalliberal som nogen. Som ung juridisk professor havde han været med i den

grundlovgivende Rigsforsamling 1848—49 og hovedordfører for grundlovsudvalget, derefter 3 år i Folketinget, i 1856—66 i Rigsrådet for fællesforfatningen og siden 1863 i Rigsdagens Landsting. Minister var han 1856—59 og 1870—74; i 1860erne var han assessor i Højesteret.

Selve tanken om et trefoldigt skandinavisk samhör var han, som det fremgår af hans dagböger, i høj grad inde på. Efter at landet var berövet to femtedele af området, så han i virkeligheden tilvejebringelsen af et sådant samhör som den eneste udvej for Danmarks fortsatte beståen, men han har ikke udtalt sig om, hvorledes dette kunne tænkes virkeliggjort. Som talt ud af hans hjerte var det derfor, da han og professor J. Nellesmann i 1872 modtog opfordring fra landshövding grev Sparre på en del svenske juristers vegne til at igangsætte et nordisk juristmöde, der kunne afholdes i Köbenhavn i forbindelse med den anden nordiske industriudstilling. Mödet blev sat i scene med kort varsel og fik et udmærket forlöp. Krieger var den selvskrevne formand for styrelsen. Med tre års mellemrum kun afbrudt af krig har möderne siden været afholdt i de deltagende landes hovedstæder, uden at tilslutningen slappedes og i det væsentlige i de på det förste möde fastslåede former. Selv om professorelementet var fremherskende, lå mödernes programmer i det praktiske, og de bar meget snart frugt i lovarbejder. Hvad der til dato ad denne vej er bygget op af koordineret lovgivning, er som bekendt meget betydeligt. Indenfor det hele inter-skandinaviske arbejde, der er trådt frem på så mange praktiske områder, tör juristmöderne, der tager sigte på selve landenes lovgivning, betegnes som noget centralt. Forskellen fra Nordisk Råds virksomhed ligger i, at deltagerne optræder som privatpersoner kun virkende ved deres saglige autoritet. Med henblik på den organiske sammenhæng mellem vore dages nordiske arbejde og den så tidligt som i 1872 startede rådgivende juridiske orientering kunne man med större föje her anvende betegnelsen »skandinavismens kulmination». For Kriegers vedkommende er da endda at tilföje, at han straks efter det förste möde fik ideen til at tilvejebringe en nordisk retsencyklopædi med fuldstændige fremstillinger af de tre landes gældende ret på alle områder. Med sin sædvanlige arbejdsenergi fik han det værdifulde bindstærke værk udgivet på dansk forlag og med ham selv som hovedredaktör.

Den ledende venstrepolitiker Viggo Hörup betegnede i sin tid nationalliberalismen som en »kultur i forfald». For ham var nemlig den demokratiske magtkamp indenfor vort formindskede landområde alt. Men både henset til den stadig bevarede interesse for Sönderjylland og den aktive skandinaviske interesse, der havde sit vigtigste tilhold hos det nationalliberale for det meste akademiske befolkningslag, viste denne retning sig i besiddelse af en overlegen og forbavsende grokraft,

der kun behövede tid for at nå resultater. Krieger med sit historiske syn havde blik for den langsomme vækst indenfor samfundet, og som statsretlig jurist så han ud over grænserne.

Hans skandinavisme var naturgroet på en anden måde end den almindelige, og den havde hældning til norsk side. Han var nemlig selv födt i Norge i nærheden af Arendal af den norskfödde hustru til en på togt værende dansk söofficer, og han fik morfaderen, sorenskriver A. F. Finnes fornavne, men hans opvækst foregik i Köbenhavn. Den talrige norske familie havde medlemmer i Riksforsamlingen på Eidsvoll 1814. Livet igennem fölte Krieger sig personlig stærkt knyttet til nordmændene og, som det for ham var det naturlige, også til deres politiske problemer, som han med liv og sjæl gik op i. Som rådgivende kan det endda siges, at han tog del i problemernes lösning. Dette belyses gennem den samling af breve fra ham til norsk regeringsadvokat Bernhard Dunker, der af mig nylig er meddelt i *Danske Magazin* 7. Række VI Bind som et supplement til min i 1956 udgivne biografi af ham.

Brevene omfatter årene 1866 til 1870, da Dunker döde, 61 år gammel. Han havde været uden politisk stilling og var heller ikke pressemand, men i politiske spørgsmål optrådte han som taler eller forfatter af flyveskrifter. Då Fr. Stang i 1845 blev statsråd, overtog han dennes advokatvirksomhed og var snart mellem de förste i faget. Som taler var han enestående ved sin ro, sin logik og sin skarpe polemik, og han gik personlig stærkt ind for sine klienter, ikke mindst dem på anklagebænken. Han havde i 1848 og 1864 talt for norsk tilslutning til Danmarks kamp, og i 1859—60 skrev han om unionsforholdet til Sverige. Som tilhænger af dansk kultur havde han i 1830erne regnet sig for »danoman», senere blev han skandinav. Indadtil sluttede han sig til Johan Welhavens kreds, der vendte sig mod digteren Henrik Wergelands demokrati, således som modsætningen havde fået udtryk i Welhavens digt fra 1834 »Norges dæmring». Han var tilhænger af unionen med Sverige, og idet han i stigende grad betonedede den norske selvstændighed, blev hans stade efterhånden mere alment præget.

Krieger var kommen i forbindelse med ham gennem sine norske venner Chr. Birch-Reichenwald (1814—91) og Ketil Motzfeldt (1814—89), der var fætre og svogre. Begge havde i 1861 måttet vige pladsen som statsråder for Fr. Stang (1808—84). Dunker var på deres side, og Krieger var placeret sammesteds, og ikke mindst den bidske Motzfeldt vedligeholdte et udtalt had til Stang. Hos dennes sönneson, professor Fr. Stang (1867—1941) har jeg selv haft lejlighed til at konstatere afgjort kulde overfor erindringen om Krieger, med hvem han ellers skulle have så meget fællesskab. I brevene omtales de to fætre stadig som korrespondenter, og når Dunker taler om sin »formynder», mener han

sikkert den dominerende Motzfeldt, af Krieger kaldet jarlen på Vestmanröd, hans gård i Borre ved Drammensfjord. Begge de to gennemlevede iövrigt i disse år en tilbaketrucken og vistnok melankolsk periode. Birch, som han altid kaldes, var uden anden stilling end i kommunalbestyrelsen i Christiania til 1868; i 1869 blev han sorenskriver i Aker. Motzfeldt lykkedes det först i 1871 at komme ind i Stortinget, hvor han optog kampen mod Stang.

Det var det norske statholderspörgsmål, der især optog sindene. Efter forfatningene kunne der i Christiania foruden statsråderne sidde en af kongen udnævnt statholder, der kunne være svensk eller norsk. I Stockholm sad et statsrådsudvalg på tre, hvoraf en var statsminister. De senere statholdere havde været norske, men Stortinget önskede stillingen ombyttet med en statsminister i Christiania. Kongen Oskar I havde været villig hertil, men efter Stortingets vedtagelse af grundlovsændringen i 1859 bragte et stærkt svensk pres ham til at nægte sanktion; efterspillet havde fört til regeringsskiftet i 1861. Så var der i 1865 nedsat en unionskomite til at overveje ændringer i Riksakten af 1815, og Dunker önskede at påvirke anskuelserne ved et indlæg særlig at bekæmpe den svenske teori om, at sagen vedkom unionen og derfor skulle behandles i sammensat svensk-norsk statsrådsmöde. Kun når dette var udtrykkelig udtalt, kunne efter ham andre end norske myndigheder have kompetence. Brevene i Danske Magazin viser, hvorledes Dunker kommer til Köbenhavn, hvor Krieger har arrangeret, at det af hans ven, dr. phil. M. Steenstrup udgivne Dansk Månedskrift i efteråret 1866 skulle optage afhandlingen under mærket B; i indholdsfortegnelsen kom dog navnet. Den udgaves dernæst som bog i Gyldendalske boghandel ved F. Hegel. Krieger blev også nödt til at levere en udförlig anmeldelse, der kom uden navn eller mærke i Plougs Fædrelandet og, hvad Dunker taknemlig erkendte, betöd meget for successen. Komiteen udsendte sit forslag til ny foreningsakt på 71 §er, og 1868 rykkede Dunker frem med anden del af sin afhandling på störrelse med den förste, tilsammen er de på halvfemte hundrede sider. En påbegyndt udsendelse i Björnstjerne Björnsons Norsk folkeblad blev afbrudt, og bogen kom atter hos Hegel. Krieger besörgede atter korrekturen og havde også en korrigerende indflydelse på indholdet. Dunker holder sig til de store linier, hvori han udfoldede sine advokatoriske evner, og det viste sig også i den polemik, der rejste sig særlig ved indlæg efter hans död af professor T. H. Aschehoug, at Dunkers indlæg havde talt stærkest til stemningen i landet. Komiteen havde ganske vist ikke, som det förlöd, foreslået et unionsparlament med medlemmer efter folketal. Men Dunker hævdede, at det foreslåede unionelle statsråd af et lige antal medlemmer, mindst 3, fra hvert land, der under sin behandling kunne

inddrage dertil egnede anliggender, betød en udvidelse af fællesskabet i ubestemt grad og omfang. Foruden den tidligere hævde af selvstændigheden fremhævede han det skandinaviske synspunkt, at forslaget indebar den største vanskelighed for Danmarks tiltræden til unionen. »Saalænge Unionen ikke omfatter flere Medlemmer end Sverige og Norge, kan Fællesskabet ikke udvides udenfor det absolut Nødvendige, som er Forholdet til Udlandet», s. 193. Statholderssagen ordnedes i 1873 med Stang som første statsminister i Christiania. Man havde skyndt sig meget for at få bogen ud, inden regeringen havde erklæret sit standpunkt til komitebetænkningen, og Dunker opnåede, at Fr. Stangs søn, advokat Emil Stang, der spøgende kaldtes »prinsregenten» men endnu ikke var politiker, på egne og faderens vegne komplimenterede ham for den. Det vil ses, at når Krieger gik så kraftigt ind for det ene af de to norske partier, selvstændighedspartiet, var det dybere liggende motiv hertil, at dette partis standpunkt: ligestilletheden mellem landene modsat svensk overvægt forekom at være det tjenligste ud fra skandinavismens ide.

Hvis Dunker ikke stadig havde kæmpet med sygdom, ville Krieger have aflokket ham flere skandinaviske ydelser. Først og fremmest en fremstilling af skandinavismens historie efter 1848, hvori der skulle indgå en bedømmelse og moralsk vurdering af forholdet mellem Danmark og Tyskland og en belysning af Sveriges svigten i 1864. Ved sin nære tilknytning til udenrigsministeriets direktør P. Vedel skaffede han sig bindstærke samlinger af arkivalier til udlån for Dunker, der også med interesse tog fat på værket. En anden bestræbelse var at få Dunker selv eller ved en anden til i dansk presse at levere orientering om norsk politik i dens udvikling. Den uvidenhed, der herskede selv mellem de skandinaviske interesserede, forbavsede og forargede Krieger. Men det nåedes som sagt ikke at få dette igang.

Brevene følger med spænding alt, hvad der kommer frem i tidsskrifter og blade om Dunkers afhandlinger og unionssagen i det hele også den aktivitet, der f. eks. udfoldedes i foredrag af Orla Lehmann, overfor hvem Krieger var en smule ængstelig for, hvad han kunde finde på.

Hernede sad i disse år grev Frijs' godsejerministerium, der ikke havde fået fuld tilslutning af demokratiet, og som kort efter brevvekslingens ophør afløstes af et nyt ministerium af godsejere og nationalliberale hvoriblandt Krieger. Der var tre udenrigske emner: spørgsmålet om Bismarck vilde lade Pröjsen opfylde det nordslesvigske afstemningsløfte, givet til Östrig i 1866, kronprins Frederiks formæling med Karl XV's datter Lovisa og traktaten med U.S.A. om salg af de vestindiske øer, der løb ud i sandet ved Senatets holdning. Brevene drøfter disse forhold og påregner interesse hos Dunker. I et af dem opstilles det tanke-

eksperiment, at Dunker sad som dansk udenrigsminister og fik besøg af den tyske gesandt von Heydebrand und der Lasa, der med en fransk krig for øje forlangte øjeblikkeligt svar på alternativet: krigerisk besættelse eller neutralitet og overladelse af en del af Nordslesvig dog ikke Als og Dybbøl. Han tilføjer, at danske kendere af den franske hær omtaler den som mangelfuld. Da Dunker svarer, at han vilde forlange Als og Dybbøl, udbryder Krieger, at han i virkeligheden er den yngre og stærkere af dem. 1864 havde gjort ham selv gammel og 1866 havde gjort ham svag. Det var et stemningsudbrud, som dog næppe skulle tages bogstaveligt. Men de danske offentlige forhold var ikke opmuntrende, og derfor betød forbindelsen med de skandinaviske venner så meget for ham.

Idet jeg iøvrigt begrænser mig til brevvekslingens åremål, har jeg dog foran som dokumentation for Kriegers holdning som skandinav omtalt de lidt senere nordiske jurismöder, og i forbindelse dermed må det endnu være tilladt — også som bevis på hans bevarede spændstige energi — at nævne, at han i 1878 ganske på eget initiativ igangsatte en dansk-norsk indsamling i hundredåret for A. S. Ørsteds fødsel for ad litterær vej at opretholde mindet om denne, vor og Norges største jurist, et foretagende der blev heldigt gennemført.

Krieger, der havde været formand i forskellige kommissioner, påkalder også Dunkers interesse for disses emner, således det kgl. teaters forhold; Dunker havde med mellemrum haft meget at gøre med teatret i Christiania. Fra 1868 var Krieger optaget af proceskommissionen, og han havde stor tillid til Dunkers sagkyndighed. Særlig glædede det ham, at Dunker, der i tidligere år havde deltaget i forberedelser til jurysystemets indførelse i Norge men ikke givet systemet sin tilslutning, nu ligesom Krieger blev tilhænger, hvilket han deklarerede i Bjørnsøns blad i artiklen »en hverdagshistorie», der skildrede retsordenens mangler.

Indholdet af Dunkers breve, som altid varmt påskønnedes, kendes bortset fra refleksen i de Kriegerske, kun af nogle få i rigsarkivet gjorte uddrag; men de skal udgives i Oslo i 1957. Et af disse udtaler en skarp dom over Bjørnsøns karakter, et andet en lige så skarp over politikeren Monrads »Drømmerier» som noget, der forvirrede folket.

Kriegers videbegærlighed fornægter sig ikke, han spørger ud om alt muligt og fortæller selv löst og fast f. eks. om N. F. S. Grundtvigs maniske sindsydomsanfald. Begge holdt det andet lands aviser og fulgte de samme dagsbegivenheder.

Den tidligere skuespillerinde Johanne Luise Heiberg, enke siden 1860 efter digteren Heiberg, er stadig omtalt i brevene som Kriegers omgangsfælle, med hvem Dunker også stiftede bekendtskab i 1866. Krieger

var og vedblev at være hendes ridderlige beskytter og havde også påvirket hende til at nære norsk interesse. Da hun i 1867 påtog sig hvervet som sceneinstruktør ved det kgl. teater, betød det, at denne scene åbnede sig for Björnson og Henrik Ibsen. For sidstnævntes De unges forbund måtte hun gå i brechen, både overfor censoren Carsten Hauch og direktionen, og da opførelsen kronedes med held, forberedte man sig på at give Kongsemnerne. At Ibsen skulle have kopieret Björnson i sit stykke ved Steensgård, kan Krieger ikke tro, og Dunker mener det heller ikke. Ved opførelsen i Köbenhavn insisterede skuespiller V. Wiehe på at tale norsk i rollen; det mentes at være en snært til Björnson og blev aftenens toppunkt. Af Björnson var først opført Maria Stuart i hendes instruktion. Krieger har set det to gange men »orker ikke mere», hvad han tager som tegn på, at det ikke har større digterisk værd. Då En Fallit kom op i 1875, og det var bekendt, at digteren ved advokat Berent, den urokkelig rolige og redelige rådgiver, havde tænkt på Dunker, som fru Heiberg huskede med sympati, gav hun Emil Poulsen anvisning på at levendegøre hans billede i udførelsen af rollen. Krieger følger med i en livlig pressekampagne om teater og skuespillere, men drøfter dog ikke enkelthederne med sin ven. Derimod holder han ham underrettet om fru Heibergs noget vaklende befindende og påkalder hans deltagelse for hendes brydsomme og med ærgrelse forbundne sceneinstruktion.

Litterært stod denne tid, da skriftsproget endnu var ganske ens for dansk og norsk, nærmere ved det skandinaviske ideal end nutiden da folkemålet er vokset frem og har skabt en vanskelighed, der først må overvindes. De norske forfattere gik til danske forlag, der sikrede dem en større dansk læsekreds. Krieger var mellemmand for Birch-Reichenwald overfor boghandler Hegel ved en udgivelse af Welhavens samlede skrifter. Som Ibsens stykker og Björnsons og Magdalene Thoresens fortællinger var fælles litteratur, var filosofen Rasmus Nielsens foredrag i Christiania det, og polemiken om hans Tro og viden optog begge. Den unge cand. mag. Georg Brandes, der endnu var på sit første indenlandske stadium, var ikke undgået Kriegers opmærksomhed. Mellem den 50-årige og den 25-årige var forskellen ikke så stor, selv om de med Viggo Hörups udtryk vel måtte siges at repræsentere en forskellig kultur. I november 1867 skriver Krieger: »Lægger De Mærke til den lille Brandes, som har den Ulykke at være jödeföddt, og derfor ikke har frigjort sig for den hermed forbundne Negativitet, men sikkert vilde blive til Noget, hvis han kan naa denne Frigjörelse. Det er ham, der skriver under Mærket G-g i Illustr. Tidende Det kgl. Theater, og som i sin Tid skrev en ret fin Brochure om R. Nielsens Dualisme; i Octoberhæftet af Dansk Maa- nedsskrift har han under Navn skrevet en lille Afhandling om Ibsen,

navnlig om Kongsemnerne. De kjender jo Ibsen godt. Jeg gad vide, hvad han efter Deres Opfattelse vil synes om denne Brandes Udtalelse. Efter min mening undervurderer Br. Ibsens Kjærlighedens Comedie og lyriske Digte». I sit følgende brev fortsætter han: »Apropos af Brandes. Nei han er ingen Beundrer af Brand, uagtet han har gjort gode philosophiske Studier. Det er et forkjælet, begavet Jödebarn, hvis Horoskop det er vanskeligt at stille. Endnu er det et bon enfant, glad med et aabent Blik for Mangt og Meget; han er opdraget i Bröchners negative Skole, men har æsthetiske Anlæg, som Bröchner savner; han er let-sindig, hvor Bröchner er tungsindig; han er uden Tvivl hidtil ærlig og oprigtig, men ikke sjældent noget kaad og lapset, saare lidet beregnende».

Denne friske og når fingeren sættes på det negative sikkert træffende karakteristisk af fremtidens mand i litteraturfaget, der har interesseret men ikke imponeret Krieger, tyder på en nærmere beskæftigelse med ham. Personlig havde de ikke haft beröring, hvilket fremgår af et brev, hvori Brandes i 1869 anmoder om udlån af Stuart Mills bog om kvindernes underkuelse, som han ville oversætte. Men Krieger havde gennem årene taget ivrig del i M. Steenstrups redaktion af Månedsskriftet, og der findes en korrektur af Brandes artikel om Ibsen, dækket af en regn af bemærkninger fra hans side i sprogets, klarhedens og smagens navn, hvorefter redaktören har fået en række taget til følge (vgl. bibl.). Idet Brandes ender med at rose Ibsens kvindeskikkelser som et godt varsel om digterens fremtid men hævder, at så må han forlade det spor, han har slået ind på med Kærlighedens Komædie og Brand, noterer Krieger: »Kan Forf. da ikke indse, at vi trænge til den Humor, der findes saa sprudlende i Kjærlighedens Comedie?» Til bemærkningen om, at der lykkeligvis af Stortinget er sikret digteren et udkomme for fremtiden, skriver Krieger: »Ja, han döer ikke af Sult, men Udk. er da fattigt nok, naar det skal blive derved». I en af sine karakteristiske små billetter erklærer han efter første gennemlæsning, at artiklen synes ham urolig, og at det aldeles ikke går an, at Brandes ikke omtaler Ibsens digte, og at han også burde optage noget om Brand. I Brandes samlede Skrifter III, s. 239 ses det, at artiklen havde voldet ham besvær. Den gengivelse, der her bliver den til del, er ikke blot en omskrivning men også en betydelig förögelse og forsåvidt efter Kriegers krav.

Björnsons lunefulde adfærd som artistisk leder af Christiania teater, hvorved han kom på kant med Dunker, følger han snart med pegefingeren löftet til formaning, snart med beundring for hans lykkelige kunsternatur.

Stærkest og med blodets bånd fölte Krieger sig knyttet til den vestlige del af den skandinaviske halvö, og efter de endnu friske erind-

ringer fra 1864 kan det ikke undre. Først i disse år afgik grev Manderström, der efter hans opfattelse havde svigtet ved ikke at gå ind for våbenhjælp til Danmark. Kriegers støtte til det norske selvstændighetsparti i unionstiden har som antydet sin egentlige begrundelse i, at på den måde blev pladsen holdt bedst åben for Danmark, når tidens fylde dertil måtte være inde. Til at frigøre hans bundne varme overfor Sverige blev som nævnt de nordiske juristmøder vejen for ham. Svenske jurister kom ind mellem hans korrespondenter, han deltog i stiftelsen 1875 af Letterstedtska föreningen og svensk tale hörtes ofte i villaen i Rosenvænget.

Stockholm 1957
Ivar Hægströms Boktryckeri AB

